

ผนวก ง

สรุปบทสัมภาษณ์

สัมภาษณ์ พ.ต.ศิริชัย ทรัพย์ศิริ

เวลา 10.00 น. วันที่ 31 มกราคม 2549 ณ กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ

สถานการณ์ในปัจจุบัน

จากการสัมภาษณ์ถึงสถานการณ์ปัญหาคนพิการในปัจจุบัน ท่าน พ.ต.ศิริชัย ได้กล่าวว่าคนไทยส่วนใหญ่นั้นยังมองคนพิการในภาพลบ เป็นค่านิยมที่มองว่าคนพิการต้องเป็นคนขอทานเท่านั้น ซึ่งถือว่าเป็นการตัดสินแทนคนพิการ ด้วยความคิดที่มองว่าคนพิการนั้นช่วยเหลือตนเองไม่ได้ อีกทั้งมองว่าความพิการเป็นกฎแห่งกรรมในชาติก่อน จึงทำให้คนพิการบางคนไม่สามารถที่จะรับสภาพตนเองได้ ดังนั้นความพิการจึงเป็นอันตรายต่อมนุษย์ที่ก่อให้เกิดความล้มเหลว และยิ่งหากเป็นโรคที่เกิดจากกรรมพันธุ์ด้วยแล้ว ก็ยิ่งทำให้คนนั้นยิ่งกลัวความพิการมากขึ้น

แต่ในปัจจุบันมนุษย์เองก็ได้หาสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ มาใช้เพื่อเป็นเครื่องช่วยในการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมของคนพิการ เป็นการสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการอยู่รอด แต่การแก้ไขปัญหาคคนพิการหรือการช่วยเหลือคนพิการในปัจจุบันนั้นก็ยังคงคิดว่าคนพิการไม่สามารถตัดสินใจในตนเองได้ ซึ่งนำความคิดไปสู่การเวทนา และสงสาร จึงทำให้คนไทยมักทำบุญโดยการให้ทาน ซึ่งเป็นการให้แบบชั่วคราวชั่วคราว อาทิ การเอาเงินไปให้ แต่ไม่ได้เป็นการช่วยคนพิการแบบยั่งยืน ทั้งนี้ ท่านศิริชัย ยังได้กล่าวอีกว่า สังคมไทยยังไม่ให้การยอมรับคนพิการ จึงทำให้เกิดปัญหาว่าหากมีคนพิการอยู่ในหมู่บ้าน ครอบครัว บางทีก็ไม่ยอมรับคนพิการ หรือแม้กระทั่งคนพิการเองรับตัวเองได้หรือไม่ ซึ่งก็พบว่าโดยส่วนมากหากพิการแต่กำเนิดจะรับตัวเองได้ แต่หากเป็นคนพิการในภายหลังจะปรับตัวลำบาก และอาจฆ่าตัวตายได้ ด้วยสาเหตุที่ว่าไม่กล้าเผชิญกับความจริงเกิดความเครียด อาย และไม่กล้าเข้าสังคม ดังนั้นการดูแลคนพิการทั้งสองประเภทนี้จึงแตกต่างกันไป

ประเด็นเกี่ยวกับการพัฒนาการให้บริการแก่คนพิการในอนาคต

จากการสัมภาษณ์นั้นสิ่งสำคัญที่ท่าน พ.ต.ศิริชัย ได้กล่าวถึงปัญหาคคนพิการ ก็คือ การที่ต้องทำให้คนในสังคมนั้น มีทัศนคติในการมองคนพิการว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคม อย่ามองว่าคนพิการเป็นชนกลุ่มน้อย แต่ต้องมองว่าปัญหาคคนพิการเป็นปัญหาคส่วนรวมไม่ใช่ปัญหาคส่วน

บุคคล เพราะถือว่าความพิการเป็นส่วนหนึ่งของคนพิการ ซึ่งท่านกล่าวว่า การดำรงชีวิตของคนพิการเป็นเพราะสิ่งแวดล้อมพิการด้วย นั่นก็คือ สังคมไม่ได้เอื้อต่อคนพิการ ดังนั้นท่านจึงกล่าวถึงการปรับปรุงบริการสำหรับคนพิการในอนาคตโดยสรุปได้ดังประเด็นต่อไปนี้

1. ควรมีการปรับปรุงสภาพแวดล้อมต่าง ๆ เพื่อคนพิการ
2. คนพิการที่รักษาไม่ได้ ต้องปรับแก้สภาพแวดล้อมให้เขาอยู่ได้ ไม่ใช่ปรับคนพิการให้เข้ากับสภาพแวดล้อม
3. ควรมีกฎหมายบังคับและมีการบังคับใช้ ซึ่งจะช่วยให้ทุกอย่างแก้ไขได้
4. การแก้ไขปัญหาต้องแก้ทั้งระบบ ซึ่งที่ผ่านมาการแก้ไขปัญหาไม่ได้แก้อย่างเป็นระบบ จึงทำให้การช่วยเหลือคนพิการไม่สามารถดำเนินการได้ทั้งหมดจากหน่วยใดหน่วยหนึ่ง
5. ควรแก้ไขปัญหาเรื่องการจำกัดงบประมาณของรัฐบาล ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญที่ทำให้การพัฒนาคนพิการไม่สามารถพัฒนาไปได้เท่าที่ควร
6. ควรมีการให้ความรู้แก่คนพิการ เปลี่ยนเจตคติ เพื่อให้คนพิการยอมรับความช่วยเหลือ
7. ในการให้การฝึกอาชีพควรดูความสมัครใจของคนพิการ และส่งเสริมตามความสนใจให้คนพิการมีงานทำ เช่น คนพิการที่วาดภาพเก่ง รัฐบาลควรส่งเสริมโดยการกระจายสินค้าและการดูงานเพื่อการสร้างสรรค์แนวคิดใหม่ ๆ ของคนพิการและให้ความรู้ทางวิชาการเพิ่มเติม เป็นต้น
8. ด้านหลักสูตรในศูนย์ฝึกอาชีพคนพิการ ควรมีหลักสูตรที่ตลาดต้องการ มีการปรับปรุงอยู่ตลอดเวลา
9. ควรนำปราชญ์ของคนพิการมามีส่วนร่วมกับนักวิชาการหรือครูผู้สอนเพื่อพัฒนาหลักสูตรการฝึกอาชีพสำหรับคนพิการ และเพื่อการพัฒนาจิตใจคนพิการและการยอมรับคนพิการ
10. ต้องมีการจัดการที่ดีในส่วนของงานฝึกอาชีพ เช่น ระยะเวลาในการฝึกอาชีพควรมีความยืดหยุ่น และขึ้นอยู่กับความยากง่ายของอาชีพที่ฝึกอบรม และควรมีรูปแบบการฝึกอาชีพแบบใหม่ ๆ มากขึ้น เป็นต้น
11. เนื่องด้วยปัญหาที่คนพิการส่วนมากนั้นมีความรู้ต่ำ และยากจน ซึ่งเป็นเหตุผลทางสังคมที่ทำให้คนพิการเหล่านี้ไม่ได้รับการศึกษา ดังนั้น รัฐบาลจึงควรให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาเรื่องการศึกษาตั้งแต่แรกสำหรับคนพิการ ควรให้ครอบครัวที่มีลูกพิการต้องส่งเรียนตั้งแต่ภาคบังคับ โดยให้มีกฎหมายบังคับว่า หากไม่ส่งลูกเรียนจะมีความผิด

12. ควรมีศูนย์บริการเบ็ดเสร็จสำหรับให้บริการแก่คนพิการ ที่เริ่มตั้งแต่การให้การศึกษา การฝึกอาชีพ จนถึงการให้ฟื้นฟูและบำบัดรักษา

สัมภาษณ์ อ.สุภรธรรม และ อ.สุนัย

เวลา 17.00 น. วันที่ 31 มกราคม 2549 ณ โรงแรมปรินส์พาเลซ

สถานการณ์ในปัจจุบัน

จากการสัมภาษณ์ ท่าน อ.สุภรธรรม และท่าน อ.สุนัย นั้น อาจารย์ทั้งสองท่านได้กล่าวถึงสถานการณ์ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับคนพิการในปัจจุบันว่า หากกล่าวถึงสถานที่ในการรองรับคนพิการด้านการฝึกอาชีพสำหรับคนพิการนั้น ถ้าคิดในเชิงปริมาณถือว่าเป็นที่น่าพึงพอใจที่มีสถานที่มากพอที่จะทำให้คนพิการนั้นได้เข้ารับการฝึกอาชีพ แต่หากกล่าวถึงด้านคุณภาพแล้วถือว่ายังมีคุณภาพไม่เพียงพอ ทั้งด้านกระบวนการฝึกอาชีพที่ยังไม่มีการพัฒนาให้ดีขึ้น และตัวคนพิการเองที่มีพื้นฐานความรู้้น้อยมาก ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งที่ไม่พึงประสงค์สำหรับการพัฒนาคุณภาพคนพิการในปัจจุบัน

ทั้งนี้อาจารย์ทั้งสองท่านได้กล่าวถึงในประเด็นที่เกี่ยวกับการศึกษาในประเทศไทยว่า สาเหตุที่สำคัญก็คือปัญหาด้านการศึกษาของประเทศไทยที่มีความอ่อนด้อยเป็นอย่างมาก ซึ่งคนพิการเองโดยมากก็มีฐานะยากจนและอาศัยอยู่ในชนบทจึงทำให้คนพิการยิ่งขาดโอกาสมากยิ่งขึ้นในการเข้าถึงด้านการศึกษาซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาทักษะด้านอาชีพของคนพิการ

นอกจากนี้คนพิการยังมีปัญหาเรื่องสภาพแวดล้อมที่ไม่เอื้ออำนวย จึงค่อนข้างลำบากสำหรับคนพิการเองในการเข้ามาฝึกอาชีพในศูนย์ฝึกอาชีพคนพิการ หรือแม้แต่การไปทำงานของคนพิการเองนั้นก็ค่อนข้างยากลำบาก ดังนั้นในการพัฒนาจึงต้องอาศัยต้นทุนที่สูง ซึ่งข้อจำกัดที่สำคัญคือ ปัญหาด้านงบประมาณในการพัฒนาศูนย์ฝึกอาชีพ อีกทั้งหลักสูตรที่จัดให้ก็ไม่ตอบสนองความต้องการของคนพิการ ซึ่งท่านอาจารย์ทั้งสองกล่าวถึงประเด็นปัญหาในการพัฒนาคุณภาพศูนย์ฝึกอาชีพคนพิการดังนี้

1. ศูนย์ฝึกอาชีพได้มีการเสนอแผนในการพัฒนาศูนย์ฝึกอาชีพ แต่ขาดการสนับสนุนจากรัฐบาล

2. ปัญหาการบริหารจัดการการใช้ทรัพยากรของหน่วยงาน

3. การขาดงบประมาณในด้านอุปกรณ์ที่ใช้ในการฝึกอาชีพ

4. ปัญหาด้านบุคลากรขาดคุณภาพ ไม่สามารถทุ่มเทในการฝึกอาชีพให้คนพิการได้อย่างเต็มที่ และโครงสร้างการทำงานยังไม่ดีพอ
5. มาตรฐานศูนย์ฝึกอาชีพแต่ละศูนย์พัฒนาและฝึกอาชีพคนพิการยังไม่เท่ากัน
6. ขาดการยกระดับวิชาชีพครูฝึกในศูนย์พัฒนาและฝึกอาชีพคนพิการ

สัมภาษณ์ คุณมาลิน แดงตา

เวลา 17.00 น. วันที่ 30 มกราคม 2549 ณ กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ

สถานการณ์ในปัจจุบัน

จากการสัมภาษณ์คุณมาลิน หัวหน้าศูนย์ฟื้นฟูและฝึกอาชีพคนพิการพระประแดง ถึงสถานการณ์ของคนพิการ และการให้บริการของศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการนั้น คุณมาลิน ได้กล่าวถึงการให้บริการของศูนย์ฯ พระประแดงในปัจจุบันว่า ทางศูนย์นั้นมีการปรับปรุงทั้งด้านบุคลากร แผนงานต่าง ๆ ภายในศูนย์เพื่อการพัฒนาเป็นศูนย์การเรียนรู้สำหรับคนพิการ โดยมีการให้บริการที่ประกอบไปด้วย การเตรียมความพร้อมสำหรับคนพิการ การฟื้นฟูและปรับสภาพทั้งทางร่างกายและสังคม รวมไปถึงจนถึงในด้านของการศึกษา

ทั้งนี้ยังได้กล่าวถึงการเปรียบเทียบลักษณะของการดูแลหรือการให้บริการสำหรับคนพิการในประเทศไทยเมื่อเปรียบเทียบกับต่างประเทศว่า หากกล่าวถึงการฝึกอาชีพ จะเห็นได้ชัดว่าของไทยกับต่างประเทศนั้นแตกต่างกันเพราะคนพิการในต่างประเทศนั้นจะได้รับการค้นหาตั้งแต่แรก ฉะนั้นก็จะทำให้คนพิการได้รับการฟื้นฟูตั้งแต่แรก ซึ่งในการฟื้นฟูก็ต้องอาศัยบุคลากรหลายด้าน ทั้งด้านการให้คำปรึกษา และการฝึกทักษะ รวมไปถึงด้านการแพทย์ด้วย แต่สภาพคนพิการในประเทศไทยจะต่างจากที่อื่น เนื่องด้วยคนพิการส่วนใหญ่ฐานะยากจน และไม่มีพื้นฐานทางด้านการศึกษามาก่อน และสิ่งที่สำคัญของคนพิการไทยคือ ปัญหาด้านสุขภาพจิต สภาพจิตใจหรือภาวะกดดันต่าง ๆ ซึ่งเป็นผลทำให้การเรียนรู้หรือการมองโลกของคนพิการนั้นจะแปลกแยกแตกต่างจากคนทั่วไป ฉะนั้นเมื่อเข้ามาในศูนย์ฝึกอาชีพ ทางศูนย์ก็ต้องทำทุกอย่างเพื่อที่จะช่วยคนพิการในเรื่องการฟื้นฟูหรือการปรับสภาพในด้านการเรียนรู้ การเข้าใจสังคม ซึ่งเป็นจุดที่ต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก ซึ่งจากการสัมภาษณ์ในครั้งนี้สามารถสรุปประเด็นปัญหาเกี่ยวกับการให้บริการและการดำเนินงานของศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการได้ดังนี้

1. ปัญหาการขาดแคลนบุคลากรวิชาชีพ ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งจำเป็นอย่างมากในการให้บริการฟื้นฟูคนพิการ เพราะต้องอาศัยความเชี่ยวชาญและความชำนาญเฉพาะในแต่ละด้าน

เพื่อการพัฒนาคุณภาพคนพิการให้มีศักยภาพที่ดียิ่งขึ้น เนื่องจากคนพิการนั้นจะมีความต้องการมากกว่าคนปกติทั้งในเรื่องของการฟื้นฟูทางด้านการแพทย์ หรือสภาพของร่างกาย

2. ปัญหาการปรับตัวของคนพิการในการเข้ากับกลุ่มทางสังคม
3. ปัญหาการเดินทางของคนพิการในการเข้ามารับการฝึกอาชีพ
4. ปัญหาเรื่องการศึกษา คนพิการส่วนมากมีการศึกษาต่ำ

ประเด็นเกี่ยวกับการพัฒนาการให้บริการแก่คนพิการในอนาคต

สำหรับการพัฒนาการให้บริการฟื้นฟูอาชีพคนพิการในอนาคตนั้น สิ่งสำคัญที่คุณมาลิน ได้กล่าวถึงคือ ในเรื่องของพื้นฐานทางด้านการศึกษา ที่คนพิการควรจะมีเนื่องด้วยจะทำให้การต่อยอดเชิงวิชาชีพทำได้ง่ายขึ้น ซึ่งคุณมาลิน ได้กล่าวอีกว่า หากเปรียบเทียบกับการศึกษาในระบบ จะสังเกตได้ว่าเด็กที่จะเข้าเรียนในสายอาชีพหรืออาชีวะได้ก็จะต้องมีทักษะด้านการเรียนในสายสามัญมาแล้ว คืออย่างน้อยจะต้องสำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ถึงจะเข้ามาเรียนสายอาชีพได้ แต่สำหรับคนพิการในศูนย์เอง ถ้าคนพิการหนีออกจากบ้านหรือแม้แต่มีการศึกษาน้อย ๆ ทางศูนย์ก็ต้องรับเข้ามา ไม่สามารถเลือกหรือกำหนดคุณสมบัติของ คนพิการได้ แต่หากเทียบกับมหาไถ่ ซึ่งเป็นองค์กรของเอกชนที่ให้การฝึกอาชีพสำหรับคนพิการ ซึ่งจะรับเฉพาะคนพิการในระดับที่ผ่านการศึกษาขั้นต่ำคือระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมาแล้ว ซึ่งเป็นเกณฑ์ของมหาไถ่ในการคัดเลือกคนพิการเข้ามาฝึกอาชีพ และอีกประการคือต้องเป็นคนพิการที่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ดี ฉะนั้นถ้าคัดเลือกตั้งแต่แรกได้แล้วก็จะสามารถพัฒนาคนพิการได้ง่ายกว่ากลุ่มที่ไม่มีอะไรเลย

จากการสัมภาษณ์คุณมาลิน สามารถสรุปประเด็นเกี่ยวกับการปรับปรุงบริการสำหรับคนพิการในอนาคตโดยสรุปได้ดังประเด็นต่อไปนี้

1. เมื่อคนพิการเข้าสู่กระบวนการฝึกอาชีพ แล้วควรจะต้องมีบุคลากรหลายด้านที่ต้องช่วยกันดูแล เพราะเมื่อคนพิการจะเลือกฝึกอาชีพหรือประกอบอาชีพนั้น คนพิการหลายคนจะไม่รู้ถึงความถนัดความสนใจ หรือความต้องการด้านอาชีพของตนเอง ซึ่งจะต้องอาศัยครูแนะแนวที่จะช่วยดูว่า คนพิการมีความสามารถด้านไหน แต่ก็ต้องให้คนพิการเป็นหลัก ซึ่งก่อนที่จะมีการแนะแนวอาชีพสำหรับคนพิการได้ ก็จะต้องมีกระบวนการประเมินคุณภาพด้านอาชีพคนพิการด้วยและหากผลการประเมินทำได้ครบตามกระบวนการก็สามารถที่จะเอาผลการประเมินมาใช้ในการวางแผนฟื้นฟูอาชีพหรือการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการได้ แต่ก็ต้องใช้บุคลากรเฉพาะทาง ซึ่งในปัจจุบันมีข้อจำกัดอย่างมากในด้านบุคลากร ดังนั้นแล้วในอนาคตศูนย์ฝึกอาชีพคนพิการควรที่จะมีบุคลากรที่เฉพาะทางมากขึ้นเพื่อพัฒนาศักยภาพคนพิการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ในอนาคตคนพิการควรที่จะมีความพร้อมก่อนเข้ามาฝึกอาชีพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของพื้นฐานด้านการศึกษาซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญมาก เพราะถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการเรียนรู้ทางสังคมและการปรับตัวทางสังคมของคนพิการ ซึ่งในปัจจุบันเอง หลายครั้งในการปรับพฤติกรรมคนพิการก็ต้องใช้กระบวนการกลุ่มด้วยเช่นกัน

3. ในด้านหลักสูตรการฝึกอาชีพ ควรที่จะมีการปรับและยืดหยุ่นตามสถานการณ์ในสังคมขณะนั้น เนื่องด้วยความต้องการของสถานประกอบการและตลาดแรงงานย่อมเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

4. เนื่องด้วยข้อจำกัดด้านบุคลากรที่มีน้อยเกินไป และเครื่องมืออุปกรณ์ขาดแคลนไม่มีความทันสมัย จึงเป็นเหตุผลที่ทำให้การพัฒนาการบริการด้านการฝึกอาชีพของศูนย์ฝึกอาชีพ คนพิการยังไม่มีพัฒนาให้มามาตรฐานเท่าที่ควร ดังนั้น จึงควรมีการเพิ่มอัตราบุคลากรมากขึ้นในส่วนของบุคลากรเฉพาะทาง และควรมีการจัดงบประมาณสนับสนุนในด้านอุปกรณ์การฝึกอาชีพเพิ่มขึ้นด้วย

5. การพัฒนาบุคลากรในการสอน ควรมีการจัดฝึกอบรมอาชีพเพิ่มมากขึ้น เนื่องด้วย ที่ผ่านมามีครูที่ฝึกอบรมนั้นไม่ได้เป็นครูที่จบวิชาชีพเฉพาะทางมา ซึ่งก็จะมีจิตวิทยาในการถ่ายทอดด้วยเหตุนี้จึงต้องมีการนำครูหรือบุคลากรที่มีอยู่ไปอบรม หรือดูงานเพื่อมาปรับหลักสูตรการสอน โดยเฉพาะการปรับปรุงผลิตภัณท์อยู่ตลอดเวลา

6. ควรเพิ่มเครื่องอำนวยความสะดวกด้านกายภาพให้คนพิการมากขึ้น เช่น รววจับพื้นผิว และภูมิทัศน์ต่าง ๆ เพื่อให้คนพิการมีสุขภาพจิตที่ดีขึ้น

7. ควรใช้การวิจัยเข้ามาช่วยในการสำรวจถึงปัญหาต่าง ๆ ของคนพิการ การสำรวจความต้องการของสถานประกอบการว่าต้องการคนพิการที่มีคุณสมบัติอย่างไรในการรับเข้าทำงาน เป็นต้น

สัมภาษณ์ ผศ.ทวี เชื้อสุวรรณทวี

เวลา 10.30 น. วันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2549 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

สถานการณ์ในปัจจุบัน

การฟื้นฟูอาชีพในปัจจุบันยังมีน้อย ถ้าเราเทียบกับคนพิการที่มีศักยภาพจริง ๆ ที่ไม่รุนแรงคือมีศักยภาพที่จะทำงานได้ คนเหล่านี้มีศักยภาพน้อย อาจจะเห็นชัดเจนเวลาเราไปดูใน

ชุมชน ซึ่งเกือบทั้งหมด อาจจะมีไม่กี่เปอร์เซ็นต์ อย่างเช่น ที่พุทธมณฑลมีคนเคยเข้าไปศูนย์ฝึก อย่างในวัยทำงาน จากคนพิการ 80 คน แต่มีคน que เข้าไปในศูนย์จริง ๆ มีแค่ 2 คน ส่วนมากจะเป็นของรัฐ เช่น ที่พระประแดง ส่วนที่เหลือที่เขาเข้าไม่ถึง ก็มีหลายปัจจัยคือ

1. สถาบันหรือศูนย์ที่จะเข้าไปฝึกมีน้อย

2. ข้อมูลที่ไปถึงเขาไม่มี

3. เจตนาดีของครอบครัว ไม่อยากให้ลูกของเขาไป โดยเฉพาะคนจนเขาจะละเลย ปล่อยไปตาม ยะถากรรมมากกว่าจะมองในจุดนี้

เจตนาดีของครอบครัวจึงมีส่วนอย่างมาก อย่างคนรวยเขาจะไม่ยอมให้ไปฝึก กลัวและเป็นห่วง ตัวอย่าง เช่น มีคน ๆ หนึ่ง หนูหนว เขาโชคดีคือมีอาเป็นช่างเครื่องยนตรรถ ไถนา เขาก็เข้าไปฝึกกับอา และทำเก่งมากและก็มีค่าแรงประจำ เพราะมีงานเข้ามาเรื่อย ๆ ได้วันละ 250 ซึ่งจากเดิมวันละร้อยละบาท จนอาเข้าใจถ้าเครื่องเสียก็ปล่อยให้เขาทำเลย ก็ซ่อมได้ใช้งานได้ปกติ อันนี้คือความสามารถที่เขา มี ซึ่งถือว่าเขาโชคดีคือมีธุรกิจของครอบครัวญาติพี่น้อง แต่ถ้าให้เขาไปฝึกที่อื่นเขาก็ไม่เอาไม่ไป เป็นห่วงกลัวว่าจะถูกหลอก ถ้าออกพ้นจากสายตาพ่อแม่ ออกไปสู่สังคมข้างนอก มีแต่จะถูกหลอกเป็นเหยื่อของสังคม

หากไปฝึกเขา ไม่เข้ากับสังคมข้างนอก ตั้งแต่สถาบันที่ฝึก คือปล่อยให้เขาศึกษาค้นคว้าเอง ู้ไม่รู้ไม่ทราบ พอถึงเวลาก็ต้องออก ถือว่าจบหลักสูตรแล้ว ก็ส่งคนเหล่านี้ไปฝึกตามห้างร้าน คือคอนเทคกับห้างร้าน คือมีผลประโยชน์กันอยู่ ในเรื่องของการเอาไปลดภาษี อย่างไป 9 คนนายจ้างเขาก็ปล่อยตามเรื่อง คือ 1. การเชื่อมโยงในที่ทำงานไม่มี อย่างเช่นห้างร้านติดถนนใหญ่ ไม่มีสะพานลอย ก็ปล่อยให้คนพิการข้ามเอาเอง 2. เขาห้ามคนพิการพยายามไม่ให้ออกไปไหน เพราะจะทำให้ภาพพจน์ร้านเขาเสีย แต่มีจุดหนึ่งที่เป็นผลประโยชน์คือเขารับมากก็จะเป็นส่วนหนึ่งในการลดหย่อนภาษี

สรุปคือนายจ้างเอาเปรียบ จาก 9 คนก็เหลือแค่ สองคน คือเขาไม่มีความสุข ก็ต้องกลับมาบ้านทำไร่ทำสวนช่วยพ่อแม่ เขามีความสุขมากกว่า คือมองในภาพลบจะเป็นลักษณะไปแนวทางนี้

ถ้าหากมองในภาพบวก ตัวอย่างเช่น มีคน ๆ หนึ่งที่ขาขาด เขาก็ไปฝึกที่ศูนย์ฯ ที่พระประแดง เขาก็มีความรู้ความสามารถหาเลี้ยงครอบครัวได้ คือหาเงินด้วยการซ่อมวิดีโอ โทรศัพท์ ในชุมชน ซึ่งสามารถยังชีพได้ คือเขามีศักยภาพ มีทักษะพอ

หากมองตัวผู้ฝึกในด้านการศึกษามีส่วนช่วยอย่างมาก เพราะ 1. การศึกษา 2. ทักษะ ความรู้ความสามารถในอาชีพ ทักษะหรือการศึกษา จึงทำให้เขามีโอกาสมาก คือมีสิทธิ์เลือก ได้มากขึ้น

เพราะคนพิการที่จะเรียนหรือศึกษาเหมือนกับคนทั่วไป คือเรียนในระบบมีน้อย ดังนั้น ต้องศึกษานอกระบบ โดยการให้ครูมาสอนที่บ้านหรือเรียนพิเศษกับครู เพราะการไปศึกษาในระบบ เพื่อน ครู สังคมในสถานศึกษารังเกียจไม่ยอมรับ ซึ่งทำให้เกิดการแปลกแยก คือไม่ใช่ที่ทางของเขา

ประเด็นนี้ครอบครัวจึงเป็นตัวสำคัญ หากครอบครัวดีเป็นที่ยึดเหนี่ยวที่ดีของเขา เขาก็มี สุขภาพจิตดี มีความสุข เขาจึงไม่ยอมไปไหน แต่ถ้าครอบครัวดูแลไม่ดี ไม่ใส่ใจเท่าที่ควร สุขภาพจิตของเขาก็เสีย ดังนั้นเจตนาดีของครอบครัว ชุมชน คนรอบข้างจึงมีส่วนอย่างมาก

ปัจจุบัน สถาบันการฟื้นฟูอาชีพมีเยอะมาก รัฐเองก็มีการตื่นตัวมีการพัฒนา ตลอดจน การขยายโอกาสมากขึ้น พยายามให้นักวิชาการเข้าไปมีส่วนร่วม ติดตามผลสัมฤทธิ์ของการฝึก อย่างเช่นหลังจากมี พ.ร.บ. 2534 ก็มีกองทุนกู้ยืมให้คนพิการ โดยไม่ต้องเสียดอกเบี้ย เพราะ โอกาสที่คนพิการจะได้เข้าไปทำงานในโรงงานมีน้อย จึงต้องส่งเสริมในด้านนี้ คือทำให้เขามีอาชีพ อิสระ ดังนั้นกองทุนกู้ยืมจึงมีส่วนช่วยอย่างมาก ซึ่งเขาอาจจะนำกองทุนตรงจุดนี้ไปเลี้ยงปลา เลี้ยง ไก่ที่บ้าน เป็นต้น คือกระตุ้นให้เขามีแนวความคิดการสร้างรายได้

และการสอนการบริหารการจัดการก็สำคัญ เพราะการคิดของเขายังมีน้อยขาดความรู้ ในเรื่องนี้ ต้องกระตุ้นการคิดเป็นอันดับแรก อีกประเด็นหนึ่งคือต้องมีการติดตามผลหลังจากมีการ กู้ยืม ว่าเอากองทุนไปทำอะไรหรือประกอบอาชีพจริงหรือเปล่า และการติดตามก็ยากมาก รัฐเอง ขาดบุคลากร และขาดการกระจายสู่ท้องถิ่น อย่างสมมติคนพิการ 4,000 คน อาจจะกู้ยืม 200 คน ฉะนั้นการติดตามจึงยากลำบาก รัฐต้องกระจายขยายการติดตามออกไปสู่ท้องถิ่น คือมีเครือข่าย ในท้องถิ่น

การกระตุ้นของรัฐมีมากขึ้นเมื่อเทียบกับเมื่อก่อน แต่หากเทียบกับจำนวนคนพิการแล้ว ยังมีน้อยอยู่ เพราะไม่ทั่วถึง ฉะนั้นรัฐจะต้องกระจายไปสู่ชุมชน อำเภอ ตำบล หมู่บ้าน ว่าประกอบ อาชีพอะไรอย่างไร จึงเหมาะสมกับชุมชนนั้น ๆ

สถานการณ์ในอนาคต

ระบบทุนนิยมจะมีมากขึ้น อุตสาหกรรมเล็ก ๆ ก็มีมากขึ้น รัฐเองก็สนับสนุนในจุดนี้ โรงงานก็เริ่มมีการให้งานคนพิการมาทำมากขึ้น และ 10 ปีข้างหน้าจะมีมากขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งอาจจะ

รับงานจากโรงงานมาทำที่ศูนย์หรือที่บ้าน คือเป็นแรงงานเป็นลูกทีมในส่วนของการผลิต ในส่วนต่าง ๆ ของการผลิต ที่คนพิการสามารถทำได้

คนพิการกับบุคคลกรของศูนย์ฯ คนพิการกับนายจ้าง คนพิการกับผู้ให้กู้ คนพิการกับรัฐ ชาติการเชื่อมต่อเพราะยังมีช่องว่างในระหว่างอยู่ และระบบการติดตามยังขาด คือ ชาติตัวโยงระหว่างนายจ้างกับคนพิการ กับเพื่อนร่วมงาน ไม่มีการประสานงานทั้งสองฝ่าย จึงเกิดความต่างระหว่างคนพิการกับคนทั่วไปในสังคม

ในด้านกฎหมาย เช่นกฎหมายการฟื้นฟูสถานภาพคนมีการ 2534 จะเน้นในเรื่องของการฟื้นฟูทางด้านความพิการ ไม่ได้เน้นในเรื่องของการฟื้นฟูอาชีพกับคนพิการ เมื่อเทียบกับอเมริกาในเรื่องของยังล่าช้ากว่าเขาถึง 3-4 ปี อย่างของเรา เช่น กำหนดว่าหากนายจ้าง มีคนงาน 200 คนต้องรับคนพิการเข้าทำงาน 1 คน ส่วนของไทยก็แค่นายจ้างเอาไปลดหย่อนภาษี แต่สำหรับอเมริกาเขาไปไกล อย่างเช่นมีคนงาน 15-20 คน นายจ้างต้องรับคนพิการเข้าทำงานด้วยเท่านั้น เท่านั้นคน หรืออย่างคนพิการคนที่มีทักษะมีคุณสมบัติมีความสามารถ นายจ้างไม่มีสิทธิที่จะปฏิเสธได้ ต้องรับให้เข้าทำงานนั้น ๆ ตามทักษะที่เขาทำได้ ส่วนของเรายังไม่มี ซึ่งรัฐบาลของอเมริกาเขาสนับสนุนในเรื่องกฎหมายในเรื่องนี้

ประเทศไทยเราขาดกฎหมายในจุดนี้ เพราะ

1. ไม่มีจุดรวม ประสานเรื่องกฎหมาย ระหว่างกรม กระทรวง หรือคนในสังคม
2. ถึงมีกฎหมาย ก็เป็นรูปแบบของเมตตากรุณา มากกว่า ไม่มีกฎบังคับใช้หรือบทลงโทษใด ๆ

ถึงมีกฎหมายเข้ามารองรับคนพิการในจุดนี้ คนหรือสังคมก็ยังคงมองคนพิการในลักษณะของเมตตากรุณา มากกว่าการมองกฎบังคับของกฎหมาย ฉะนั้นกฎหมายจึงไม่มีความหมายเลย

ความแตกต่างระหว่างเรากับต่างประเทศ อย่างอเมริกาเขาจริงจังกับเรื่องนี้ อย่างมีเงินสนับสนุนในเรื่องของคนพิการ เขาก็จะติดตามและทำให้ได้ พยายามให้คุณภาพของคนพิการของเขาดีขึ้น อย่างเช่นคนพิการคนจน เขาก็จะมีเงินกองทุนสนับสนุนคนพิการประเภทนี้ คือ มีเงินอุดหนุนสำหรับคนด้อยโอกาสตรงจุดนี้ มีเงินประกันเบี้ยความเป็นอยู่ จนบางทีคนปกติอยากจะเป็นคนพิการ เพราะไม่อยากทำงาน แต่ด้วยระบบทุนนิยมมีบทบาทมากกว่าแนวคิดตรงจุดนี้ ฉะนั้นเขาจึงพยายามผลักดันให้คนพิการหรือคนทุกคน เข้าระบบแรงงานให้หมด เพราะระบบทุนนิยมคุณจะมีค่าได้ ก็ต่อเมื่อคุณเป็นปัจจัยในการผลิต อย่างน้อยต้องเป็นแรงงาน ระบบทุนนิยมจะมาอยู่กินเฉยๆ ไม่ได้ คือจะต้องมีส่วนช่วยทำให้ธุรกิจของเขาโต ดังนั้นเขาจึงพยายามผลักดันกฎหมายให้

คนพิการเข้าสู่ระบบงานให้ได้ คือกระตุ้นในส่วนต่าง ๆ พยายามฟื้นฟูให้คนพิการมีงานทำ มีรายได้ เมื่อคนพิการมีงานทำมีรายได้ รัฐก็ไม่จำเป็นต้องไปอุดหนุน

ส่วนของเรา มิตินี้ในด้านของแนวคิด มิตินองบประมาณ มิติตามความเป็นปัจเจกของเรา ยังไม่ถึง หรือมิตินองเศรษฐกิจของเรายังไม่ถึง หรือถ้าหากจะทำเหมือนอเมริกา ก็คงยากเพราะบนพื้นฐานของเรายังมองคนพิการในแง่ของความเมตตาอยู่ เรายังขาดการเปิดช่องว่างเพื่อให้คนพิการได้แสดงศักยภาพ ว่าคนพิการก็สามารถทำงานและมีทักษะได้เหมือนคนทั่วไป ถึงเราจะมีคือความเห็นอกเห็นใจ สงสาร หรือสงเคราะห์กันอยู่ แต่ก็กระตุ้นกันได้มากขึ้นในส่วนหนึ่ง ฉะนั้นการทำงานกับคนพิการจึงมีแค่ 2 มิตินี้หลักคือ 1. นิติธรรม อาจพยายามสร้างกฎเกณฑ์ต่าง ๆ เพื่อดึงแนวคิดตรงจุดนี้มา 2. มโนธรรม ซึ่งทั้งสองอย่างจะต้องไปด้วยกัน

หากมองในด้านหลักสูตร ต้องมีหลากหลายคือประเมินเอามาจากข้อมูลตามความเป็นจริง ที่ผ่านมามีการติดตามเลย อย่างเช่น การทำเครื่องหนังเสื้อผ้า คือเมื่อทำไปแล้วมีคุณภาพไหม มีตลาดรองรับไหม คือมีการติดตาม หรือต้องมีการศึกษาหรือไปฝึกทักษะนอกสถานที่บ้างเพื่อเพิ่มทักษะ เช่นในโรงงานที่เขาทำแล้วกลับมาพัฒนาทักษะของเรา แต่ก็ต้องผ่านตัวเชื่อมก่อนว่ามีความพร้อมหรือเปล่า คือขาดผู้เชื่อมต่อ

ครูฝึกก็มีความจำเป็นในการปรับหลักสูตร ที่หลากหลาย หากไม่มีในประเทศ ก็ต้องไปต่างประเทศเสร็จแล้วก็มาปรับ ลดช่องว่างในข้อจำกัดของการถ่ายทอดให้คนพิการ ครูฝึกจึงเป็นตัวกลางสำคัญ เพราะโลกมันเปลี่ยนแปลงไปเรื่อย ครูฝึกจึงต้องมีการพัฒนาตาม เพื่อให้ทันและสอดคล้องกับความเป็นจริง

ฉะนั้นในศูนย์ฝึกอาชีพในแนวคิดของผู้ให้สัมภาษณ์ควรจะต้องมี

1. กลุ่มแพทย์พยาบาล นักกายภาพ
2. นักการศึกษาฟื้นฟูอาชีพคนพิการ
3. นักเทคโนโลยีเฉพาะ
4. นักบริหารการจัดการ โครงการ ผู้ประสานงาน

ศูนย์ฝึกอาชีพต้องรู้ระบบ ปรับตามประเภทคนพิการและตามโลกตามความเป็นจริง

ถ้ามองในภาพรวมแล้วคือรัฐมีการตื่นตัวมากขึ้น เช่นในด้านการประกอบอาชีพอิสระ อย่างการมีกองทุนให้กู้ยืม ก็เป็นช่องทางสำคัญในการประกอบอาชีพ อีกรูปแบบหนึ่ง และรัฐเองก็ต้องประสานงานกับองค์กรในท้องถิ่นด้วย เพราะเป็นองค์กรชุมชนในพื้นที่หรือท้องถิ่นตัวเป็นตัวสำคัญในการประกอบอาชีพ เครือข่ายต้องมีการติดตามผล หลังจากให้กู้ยืมแล้ว อย่างเช่นกับเกษตรอำเภอ อบต. ซึ่งศูนย์ต้องเชื่อมกับองค์กรเหล่านี้ เพราะองค์กรเหล่านี้ในพื้นที่เขา

ช่องทางที่จะประกอบอาชีพ ว่าอะไรเหมาะ อะไรน่าทำ ฉะนั้นรัฐจึงต้องมีการเชื่อมในชุมชนนั้น ๆ นอกจากรัฐจะมีเชิงรุกดังกล่าวแล้ว รัฐเองจะต้องปลูกเร้าองค์กรท้องถิ่นด้วยที่ทำหน้าที่ประสานงานนั้นด้วย และรัฐต้องเข้าไปมีส่วนร่วมเชื่อมต่อ คือรัฐต้องเป็นเพื่อนในการทำงานในเรื่องนี้ด้วย คือสอนและทำเรียนรู้ด้วยกัน เพราะวิธีการทำงานในเรื่องนี้องค์กรในชุมชนอาจจะไม่มีความรู้หรือทักษะในทุกเรื่อง เมื่อมีทุนให้องค์กรท้องถิ่นดังกล่าวแล้ว ต้องมีการติดตามด้วย

สัมภาษณ์ อ.ชูศักดิ์ จันทยานนท์

เวลา 16.30 น. วันที่ 3 มีนาคม 2549 วัดมกุฏกษัตริยาราม

สถานการณ์ในปัจจุบัน

การฟื้นฟูสมรรถภาพทางอาชีพคนพิการ ตามแผน 8 พ.ศ.2540-2545 เป็นแผนที่ 1 เกี่ยวกับคนพิการโดยเฉพาะ จะพูดในเรื่องของการฟื้นฟูคนพิการ เป็นกิจกรรมขั้นพื้นฐานอย่างหนึ่งที่ให้คนพิการทักษะที่ดีขึ้น คือมองว่าอาชีพเป็นตัวพัฒนาฟื้นฟูคนพิการ คือเอางานมาฟื้นฟูคนพิการ อย่างในอดีตจะฝึกเฉพาะคนพิการประเภท หูหนวก ตาบอด หรือพิการทางด้านร่างกาย เพราะคนเหล่านี้สมองการเรียนรู้ของเขายังดีอยู่ ก็เอางานมาฟื้นฟูเป็นกายภาพบำบัด เป็นอาชีพะบำบัดขึ้นมา คือเป็นปรัชญาขั้นพื้นฐานเพื่อฝึกให้กล้ามเนื้อของเขาใช้งานได้ดี ฝึกให้ประสาทสัมผัสได้ คือยังไม่มุ่งเน้นเรื่องงาน ยังไม่มุ่งเรื่องการมีงานทำของคนพิการ

ต่อมาช่วงหนึ่งคนพิการเริ่มปรากฏตัวออกมามากขึ้น เพราะ พ.ร.บ. บอกให้จดทะเบียนคนพิการ และการช่วยเหลือขั้นพื้นฐานแต่เดิมก็คือ การสงเคราะห์ ฟื้นฟูด้วยการสงเคราะห์ คือการให้ แต่ไม่ได้พูดถึงการฟื้นฟูหรือพัฒนามากนัก เพราะปรัชญาในเรื่องนี้ยังไม่ถึงขั้น คือให้ได้เท่าไรก็ได้เท่านั้น

นักวิชาการก็พยายามผลักดันให้เป็นเรื่องของสวัสดิการและสิทธิ จนในที่สุดจึงเกิด พ.ร.บ. การฟื้นฟูปี 2534 ขึ้นมา ซึ่งเป็นกฎหมายที่ให้สิทธิคนพิการมากขึ้น แต่ก็ยังเป็นกฎหมายเมตตาธรรม คือให้สังคมช่วย ซึ่งก็ยังอยู่ในเกณฑ์ของการสงเคราะห์ที่หนึ่งอยู่ แต่ก็ยังดีกว่าฉบับเดิมที่เน้นสงเคราะห์เพียงอย่างเดียว จนกระทั่งรัฐธรรมนูญ ปี 40 ได้เน้นเรื่องสิทธิความเป็นมนุษย์ เข้มข้นขึ้นมา แนวความคิดจึงพัฒนา จึงเปลี่ยนแนวจากการฟื้นฟูมากขึ้น ระบบจากเดิมที่เน้นในเรื่องของการฟื้นฟูก็มาเป็นส่งเสริมอาชีพมากขึ้น ฉะนั้นหลักสูตรการคิดก็เปลี่ยนแปลงไป แผน 45 ได้กล่าวถึงเรื่องอาชีพของคนพิการตาม พ.ร.บ.45 ได้เน้นเรื่องของการส่งเสริมในแง่ของการจ้างงานคนพิการ คือมีกฎหมายมารองรับ ถ้าคนพิการจะทำงาน สถานประกอบที่มีลูกจ้างหรือคนงานเกิน

200 คนต้องจ้างคนพิการ 1 คน จึงมีการจ้างงานคนพิการขึ้น แต่กระบวนการฝึกอาชีพจริงก็ยังเป็นแค่การฟื้นฟู และมีอาชีพอิสระเข้ามามีส่วนเติมเต็มตรงจุดนี้ด้วย ซึ่งจะเน้นทักษะตรง

เพราะปัญหาคนพิการที่จะเข้าไปเรียนมีปัญหาเรื่องวุฒิ การศึกษาก็มีส่วนอย่างมากสำหรับคนพิการ ในการเข้าไปฝึกอาชีพ เพราะคนพิการส่วนมากไม่จบหลักสูตรขั้นพื้นฐาน เช่นไม่จบ ป.4 ก็เข้าฝึกงานไม่ได้ และสถานประกอบการก็ไม่กล้าจ้างงาน ถึงแม้จะมีทักษะ มีความรู้ความสามารถในอาชีพนั้นก็ตาม ถึงแม้สถานประกอบการรับเข้าทำงาน ก็ถูกกดค่าแรง ถูกเอาเปรียบ หรืออย่างไม่จบ ม.3 ก็เข้ารับการฝึกสายอาชีพไม่ได้เช่นกัน การศึกษาจึงเป็นปัญหาสำคัญอีกประเด็นหนึ่งของคนพิการ

ถ้าคนพิการอยากทำงาน ทางกรมจัดหางานก็จัดหางานให้ได้ และกรมพัฒนาฝีมือแรงงานก็พยายามจัดโปรแกรมฝึกอาชีพ โดยให้คนพิการได้เข้าไปฝึกพร้อมกับคนปกติ แต่ปัญหาคือคนพิการมีหลากหลาย แต่ก็จัดหาได้ไม่มากนัก เพราะคนพิการมีหลากหลาย เช่น หูหนวก ตาบอด แขนขาขาด และทางกรมฯ เองก็ขาดบุคลากรจำเพาะด้านตามประเภทของคนพิการ เช่น นักภาษามือ นักจิตวิทยา หรือนักวิชาชีพเฉพาะ ฉะนั้นโปรแกรมในฝึกจึงต้องหลากหลายอาชีพด้วย อีกทั้งคนทั่วไปมักมองคนพิการว่า ด้อยกว่า ฉะนั้นจึงเกิดการพัฒนาได้ไม่มากนัก สำหรับคนพิการบางกลุ่มที่เขาคิดว่าเขาเรียนได้ฝึกได้ ก็จึงเข้าไปฝึกกับกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน อย่างที่พระประแดง ก็มีการรับคนพิการหลายหลากเข้ามาฝึกมากขึ้น แต่ปัญหาทรัพยากรบุคคลมีน้อย และบุคลากรในศูนย์ที่มีอยู่ก็ชำนาญเฉพาะด้าน ไม่ทุกประเภท ขาดนักวิชาชีพเฉพาะ นักกิจกรรมบำบัด นักล่าภาษามือ นักจิตวิทยา ซึ่งควรจะมี

สถานฝึกอาชีพมีปัญหาหลายข้อ เช่น ปัญหามูลค่า ขาดทักษะ คุณวุฒิไม่ตรงกับประเภทของคนพิการ หากจำแนกได้ออกมาก็คือ

1. จำนวนบุคลากร มีน้อย
2. คุณวุฒิของบุคลากรมีไม่พอ
3. ทักษะในแต่ละด้าน ตามประเภทของคนพิการมีไม่พอ
4. ความเชี่ยวชาญด้านการมองภาพด้านอาชีพ

สำหรับต่างประเทศในระบบการจ้างงาน เขามีสถาพรพโคต ผู้ที่คอยฝึกคนพิการเวลาไปทำงานจริง ๆ เขามีระบบการให้ข้อมูลข่าวสาร มีระบบการจัดหางานให้ มีในเรื่องของนักต่าง ๆ ให้ คือเป็นเหมือนโรงพยาบาลกึ่งหนึ่งและช่วยทำเป็นครบวงจร มาฟื้นฟูอะไรต่าง ๆ และไปเชื่อมโยงกับระบบสาธารณสุข ระบบอื่นด้วย คือครบวงจร ซึ่งบ้านเรายังไม่มีเลย

ในเรื่องของการศึกษา ในสังคมไทยถือว่าเป็นปัจจัยพื้นฐาน เด็กพิการส่วนใหญ่ไม่จบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ถึงแม้จะมีความรู้ความสามารถ บางคนอาจจะเก่งคอมพิวเตอร์ ซ่อมเป็นหรือถึงขนาดเขียนโปรแกรมได้ แต่ไม่มีวุฒิเขาก็ไม่จ้างถึงจ้างก็อาจจะถูกกดค่าแรง ไม่ได้เงินตามความรู้ความสามารถ อาจจะมีความรู้ความสามารถมากกว่าคนมีวุฒิ แต่ระบบการจ้างงานเขาไม่ได้มองตรงจุดนี้ การศึกษาจึงสำคัญมาก

อย่างอาชีวะมหาไถ่ เริ่มแรกมากจากโรงเรียนเอกชน ให้เด็กได้เรียนเพื่อได้วุฒิ ม.3 ตอนหลังก็ผลักดันจนถึง ปวช. และ ปวส. ปรากฏว่าเด็กจบออกมาเขาก็หางานให้ ฉะนั้นการที่เขาจัดระบบการหางานให้กับเด็กได้ เพราะเขามีอาชีวะรองรับ และมีศูนย์ประสานงานหางานให้ คือทำทั้งระบบ เข้าไปคุยกับนายจ้าง เข้าไปปลุกฝังเจตคติกับนายจ้าง เข้าไปหาโรงงานนำร่อง เข้าไปช่วยอำนวยความสะดวกในเรื่องของกลไก ปรับเครื่องมือให้อำนวยความสะดวกกับคนพิการ ดังนั้นอาชีวะมหาไถ่จึงทำงานได้คล่องกว่ารัฐ เพราะรัฐเป็นแค่ที่ฝึกเฉย ๆ ซึ่งความเป็นกระทรวง ความเป็นกรม แยกแยกหน้าที่กันไม่ทำงานนอกหน้าที่ ฉะนั้นจึงไม่เชื่อมต่อกัน งานที่ฟื้นฟูคนพิการที่จะพัฒนาขึ้นจะต้องอาศัยระบบที่ครบวงจร ของเราติดขัดในเรื่องกรอบอำนาจ นโยบาย เจตคติการมองคนพิการ ฉะนั้นเอกชนจึงไปได้ไกลกว่า แต่เอกชนก็มีปัญหาในเรื่องของพลังต้องมีพลังจริง ๆ จึงจะทำงานในเรื่องนี้ได้ คือในเรื่องของทรัพยากร องค์ความรู้ ความเชื่อถือ และสถานภาพขององค์กร

ฉะนั้นกระบวนการทัศน์ของศูนย์ฝึกอาชีพที่ครบวงจรจึงจะต้องประกอบด้วย

1. กรอบแนวคิดของการฝึกอาชีพของศูนย์ฝึกอาชีพ ในด้านการฝึกไม่สามารถฝึกให้คนพิการได้ทุกประเภท

2. ตัวคนพิการมีข้อจำกัด คือ มีจุดด้อย จุดเด่น ต่างกันในแต่ละประเภทในการฝึกอาชีพแต่ละอย่าง

3. การจัดการ ผู้บริหารมีการจัดการที่จำกัด

4. งานวิชาการ การออกแบบหลักสูตรในการฝึกอาชีพ ควรมีวิชาชีพหลากหลาย ให้ครอบคลุมกับจำนวนและประเภทของคนพิการ

สถานการณ์ในอนาคต

ปัจจัยเสริมในศูนย์ฝึกที่ควรจะต้องมี

1. นโยบาย ของรัฐบาล ของกระทรวง ของกรม ต้องมีความชัดเจน ว่าจะต้องทำอะไรบ้างเป็นหลัก ในการส่งเสริมคนพิการ ให้มีการฟื้นฟูสมรรถภาพที่ดี มีอาชีพ มีงานทำ

2. รูปธรรม คือจากนโยบายแล้วมาเป็นแผน รูปธรรมในการปฏิบัติจะต้องมีความยืดหยุ่นมีความคล่องตัว มีความเป็นมืออาชีพ เป็นต้นแบบหรือแบบอย่างได้

3. การทำเครือข่ายการทำงาน ทั้งของรัฐและเอกชน จะต้องเชื่อมกันให้ติด

อีกประเด็นหนึ่งในเรื่องของอาชีพคนพิการ ถ้ามองอาชีพคนพิการคือจะเป็นตัวระบบซึ่งอาจจะแยกเป็นส่วน ๆ สามสี่ส่วนแล้วแต่คนจะมอง สำหรับผู้ให้สัมภาษณ์มองว่า

ส่วนที่หนึ่ง คือตัวศูนย์บริการหรือศูนย์ฝึก ซึ่งระบบนี้เรายังไม่มั่นคง ซึ่งเราจะต้องทำ

ส่วนที่สอง คือระบบการส่งเสริมการมีงานทำของคนพิการ หมายถึงการจ้างงานคนพิการ และการประกอบอาชีพอิสระ

ส่วนที่สาม ในเรื่องการทำงานคนพิการ ปัจจุบันไม่ได้อยู่ที่โรงงานไม่รับอย่างเดียว แต่อยู่ที่พื้นฐานการศึกษาของคนพิการ ฉะนั้นระบบของศูนย์ฝึก จะทำอย่างไรเพื่อให้การศึกษาของคนพิการ มาเติมมาเต็ม คุณวุฒิให้มีคุณภาพ

ตามแนวความคิดของผู้ให้สัมภาษณ์ แนวโน้มในอนาคตของศูนย์ที่ประสบความสำเร็จควรจะต้องประกอบด้วย

1. คนพิการมีถึง 9 ประเภท ความหลากหลายก็มีเยอะ ซึ่งทั้ง 9 ประเภทนี้รัฐจะต้องดูแลทั้งเก้าประเภทนี้ส่วนใหญ่ จะตกไปอยู่ในส่วนของศูนย์ฝึกอาชีพ ฉะนั้นทิศทางการของศูนย์ฝึกอาชีพ จะต้องทำงานในแนวทางที่หลากหลายไปด้วย ให้เข้ากับจำนวนและประเภทของคนพิการ

2. ศูนย์ฝึกอาชีพที่ครบวงจรจริง ๆ ก็ควรจะต้องประกอบไปด้วย 3 เรื่องหลัก ๆ คือ

2.1 เติมองค์ความรู้ให้กับคนพิการ ที่ไม่จบการศึกษา ซึ่งอาจจะมีหลักสูตรสำหรับคนพิการโดยเฉพาะ คือให้จบการศึกษาขั้นพื้นฐาน เช่นไม่จบ ป.6 ก็สนับสนุนให้จบ หรือไม่จบ ม.3 ก็ต้องส่งเสริมให้เขาจบจนครบระบบภายในที่เดียวกัน ถ้าไม่หลักสูตรก็อาจจะไปเชื่อมกับศูนย์การเรียนรู้ขึ้นมา ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นมาก เพราะระบบการศึกษาใหญ่ของเรามันยังอ่อนแออยู่ ฉะนั้นคนเหล่านี้จึงตกขอบออกมาก มีไม่กี่เปอร์เซ็นต์ที่ได้เข้าไปในระบบ คือต้องเติมองค์ความรู้ให้เขา

2.2 จะต้องมีตัวหลักสูตรวิชาชีพ ที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของกลุ่ม ซึ่งเป็นหลักสูตรที่ฟื้นฟูคนพิการด้วย เป็นอาชีพฟื้นฟูด้วย เป็นการเติมความพร้อมในเรื่องของอาชีพด้วย จะต้องเป็นการเสริมทักษะในการทำงานให้เขาด้วย เช่นเป็นหลักสูตรเฉพาะด้าน มีหลักสูตรคอมพิวเตอร์ของกราฟฟิค คือมีเมนูหลากหลายให้เขาเลือกตามความถนัด หรือต้องการอยากฝึกได้

เมื่อมีหลักสูตรดังกล่าวแล้ว ต้องมีการประเมิน คือทุกอย่างต้องทำเป็น IPE (อินดิวิดูวนแพลนฟอรัเอ็มพอยเม้นท์) คือเมื่อมีให้เลือกตามต้องการแล้ว ก็ต้องมีการประเมินทักษะ

พื้นฐานความรู้คุณว่ามีแค่ไหน คุณมีตรงนั้นนะ ต้องเรียนตรงนี้ ถ้าไม่มีตรงนั้นนะ ต้องเรียนตรงนี้ เสร็จแล้วเมื่อมีการประเมินเสร็จ ก็จะต้องมีการวางแผน ว่าหนึ่งปีหรือหนึ่งภาคเรียนหรือคอร์ดหนึ่ง คุณจะเรียนแค่ไหน จุดประสงค์คืออะไร ฝึกอย่างไร และควรใช้สื่ออะไรเสริมบ้าง

2.3 เมื่อเรียนจบแล้ว รับผิดชอบแล้ว จะเข้าสู่ระบบการทำงานได้อย่างไร มีตัวช่วยไหม คือมีระบบการส่งต่อจะต้องมี

สรุปคือศูนย์ฝึกจะต้องมีหลักสูตรที่หลากหลาย เพื่อตอบสนองผู้เรียนให้ได้ครบวงจร

3. บุคลากรในศูนย์นั้นจะต้องมีผู้เชี่ยวชาญในคนพิการแต่ละประเภทนั้น ๆ เช่น ถ้าสอนคนตาบอด ต้องรู้อักษรเบรลล์ สอนคนหูหนวก ต้องรู้ภาษามือ เป็นต้น รวมถึงเทคนิคหรือวิธีการการทำสื่อเรียนรู้ให้คนพิการแต่ละประเภทเรียนรู้ได้ด้วย คือทำให้เขาเข้าถึงสิ่งที่เขาฝึก รู้พฤติกรรมรู้อารมณ์ของคนพิการแต่ละประเภท มีการการประเมินศักยภาพพื้นฐานของเขา และรวมถึงอาชีพที่เหมาะสมกับเขา มีความเชี่ยวชาญเชิงลึกกับคนกลุ่มเหล่านี้

4. มีระบบ ในการส่งเสริมบุคลากรเหล่านี้ ให้เขาพัฒนาขึ้นไปเรื่อย ๆ

5. ทรัพยากร ในเรื่องของงบประมาณ จะต้องมีการบิ๋นเข้ามา คือต้องมีเงินอุดหนุน เพราะถ้าไม่ตัวนี้ ก็จะไม่เข้าที่คัม มิงงบประมาณที่พอเพียง ที่ผ่านมากลุ่มของราชการอินพุตส่วนใหญ่จะเน้นลงไปทีฮาดแวร์ อาคารสถานที่เอาฮูไว้ก่อน แต่ซอฟต์แวร์ไม่มี เปรียบเหมือนคอมพิวเตอร์ที่มีฮาดแวร์ แต่ไม่มีซอฟต์แวร์ไม่มีโปรแกรมจะทำงานได้ไหม ซึ่งเรื่องเหล่านี้เป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อน ระบบของบ้านเราจะไม่ค่อยได้เน้นเท่าไรหรื ฉะนั้นกระบวนการ วิธีการคือซอฟต์แวร์ทั้งหมดจะต้องมี

สรุป ศูนย์ฝึกอาชีพควรมีทักษะมีความรู้ในวิชาชีพที่จะทำการฝึก และไม่ควรเป็นแค่การฝึก แต่ต้องนำไปสู่การมีงานทำ การมีรายได้ คือเป็นไปในเชิงของธุรกิจด้วย คือให้ถึงขั้น เอสเอ็มอีให้คนพิการได้มีงานทำ ให้มีรายได้ สามารถช่วยเหลือตัวเอง เอาตัวรอด และสามารถเลี้ยงตัวเองได้ ศูนย์ฝึกอาชีพจะต้องดำเนินงานให้ครบวงจร ทั้งในรูปธรรมและนามธรรม คือเป็นคอนเซ็ปต์ ๆ ไป

สัมภาษณ์ รศ.วิริยะ นามศิริพงษ์พันธุ์

เวลา 20.10 น. วันที่ 13 มีนาคม 2549 สัมภาษณ์ทางโทรศัพท์

สถานการณ์ในปัจจุบัน

จากการสัมภาษณ์ถึงสถานการณ์ปัญหาคนพิการในปัจจุบัน ท่าน รศ.วิริยะ ได้กล่าวว่า เราจำเป็นต้องมองทั้งเอกชนและของภาครัฐทั้งนี้ของรัฐบาลนั้นยังจัดบริการด้านหลักสูตรยังไม่

ตอบสนองเลย เช่นสอนในเรื่องเย็บปักถักร้อยเป็นหลักสูตรที่ไม่หลากหลายเทียบเท่ากับการปรับเปลี่ยนของโลกภายนอกทำให้มีนักเรียนน้อยลงทั้งนี้ภาครัฐก็พยายามจะปรับตัวแต่ก็มีข้อจำกัดในหลายด้านเช่นหากเราเปลี่ยนแปลงหลักสูตรเราก็ต้องเปลี่ยนตัวบุคลากรในการฝึกด้วย ถ้ามองว่าการจัดบริการฟื้นฟูอาชีพภาครัฐจะมีมากกว่าของเอกชนแต่บางแห่งก็จะทำได้ดีเช่นของ ศูนย์ฟื้นฟูอาชีพหาดฝน เพราะมีการปรับตัวได้ดี มีการปรับตัวของบุคลากร ด้านการรับตัว ผู้พิการเข้ามาฝึกเมื่อก่อนมีการคัดเข้าเรียนแต่ปัจจุบันนี้ไม่สามารถเลือกได้ การทำงานของรัฐบาล มีข้อจำกัดในด้านระบบราชการ ไม่ว่าจะเป็นในด้านหลักสูตรหรือตัวบุคลากรเองก็ตาม แต่ถ้าเราจะมองของเอกชนนั้นจะมีข้อจำกัดในเรื่องของงบประมาณแต่ของเอกชนเขาก็ทำงานด้วยใจ เลยทำให้ผลออกมาอยู่ในระดับที่น่าพอใจ อีกทั้งการฝึกยังตอบสนองต่อสถานประกอบการภายนอก กล่าวคือฝึกแล้วยังไม่รู้ว่าจะไปทำอะไร จะปรับตัวแบบไหน ยังขาดการติดต่อประสานงานกับสถานประกอบการ แต่ของเอกชนมีการติดต่อกับสถานประกอบการโดยตรงเมื่อคนพิการจบแล้วก็มีงานทำ เลยทำให้เกิดการเป็นที่ยอมรับของตัวผู้พิการ ท่านยังได้กล่าวอีกว่าระบบการบริหารก็สำคัญ โดยเฉพาะ ตัวผู้บริหาร หากว่าตัวผู้บริหารอยู่ในตำแหน่งนั้นนานเช่น ผอ. ศูนย์ โดยไม่มีการย้ายก็จะทำให้การพัฒนาศูนย์นั้นต่อเนื่อง แต่ระบบราชการนั้นมีการโยกย้ายไปสู่ตำแหน่งที่สูงกว่าเลย ทำให้การพัฒนานั้นมันไม่ต่อเนื่อง และในด้านตัวครูยังไม่ค่อยเปลี่ยนแปลงและพัฒนาอยู่ตนเองเท่าที่ควร และโดยองค์ประกอบการพัฒนาบริการฟื้นฟูอาชีพโดยองค์รวมแล้วยังขาดการพัฒนาที่เป็นรูปแบบเชิงบูรณาการยังเน้นการพัฒนาที่ยังแยกส่วนกันอยู่ ส่งผลให้การบริการฟื้นฟูอาชีพยังพัฒนาค่อนข้างช้า

ประเด็นเกี่ยวกับการพัฒนาการให้บริการแก่คนพิการในอนาคต

จากการสัมภาษณ์นั้นสิ่งสำคัญที่ท่าน รศ.วิริยะได้กล่าว การทำงานนั้นอย่างแรกเราต้องทำด้วยใจมองงานบริการฟื้นฟูอาชีพนั้นให้แจ่มแจ้งเราจำเป็นที่จะต้องมองถึงเรื่องอนาคตใครที่สามารถมองอนาคตได้หรือว่าใครสามารถคาดการณ์ถึงอนาคตได้ในโลกปัจจุบันก็จะประสบความสำเร็จกว่าคนอื่นหรือองค์กรอื่น ดังนั้นท่านจึงกล่าวถึง การปรับปรุงบริการสำหรับคนพิการในอนาคตโดยสรุปได้ดังประเด็นต่อไปนี้

1. การจัดบริการฟื้นฟูอาชีพจำเป็นที่จะต้องมองถึงความต้องการของตลาดเป็นหลัก เพื่อที่จะทำให้นักเรียนของเรามีงานทำตรงกับตลาดแรงงานกล่าวคือผลผลิตตอบสนองกับตลาดแรงงานอันส่งผลต่อคนพิการในด้านการมีงานทำ

2. การศึกษามีความจำเป็นต่อการฝึกอาชีพของผู้พิการ เพราะอาชีพบางอาชีพจำเป็นต้องใช้ทักษะในระดับที่สูง ดังนั้นตัวผู้พิการจะเป็นที่จะต้องมีการศึกษาที่สูงขึ้นอันสอดคล้องกับการฝึกโดยใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่

3. การฝึกอาชีพของคนพิการนั้นจำเป็นที่จะต้องให้ผู้พิการฝึกพร้อมกับคนปกติเพื่อไม่ให้เกิดความรู้สึกที่ผิดแผกหรือแตกต่างจากคนปกติ ซึ่งจะช่วยในการปรับตัวให้เข้ากับคนปกติได้ เมื่อเข้าไปทำงานในสถานการณ์จริงกับคนปกติจะไม่เกิดปัญหาตามมาทีหลัง

4. ด้านหลักสูตรควรมีการยืดหยุ่นและพร้อมที่จะปรับเปลี่ยนให้ก้าวทันต่อสังคมหรือตลาดแรงงานที่เปลี่ยนไป

5. ด้านบุคลากรในการฝึกนั้นควรมีลูกจ้างประจำนั้นให้น้อยที่สุดเท่าที่เป็นไปได้ แต่จะอาศัยบุคลากรจากภายนอกให้มากที่สุด กล่าวคือทางศูนย์จำเป็นที่จะต้องมีความสามารถในการดึงทรัพยากรจากภายนอกมาให้มากที่สุดเท่าที่เป็นไปได้ ซึ่งการที่เรามีลูกจ้างประจำน้อยนี้จะมีประโยชน์ในด้านการบริหารจัดการ คือ การทำงานจะยืดหยุ่นขึ้นก้าวทันต่อสถานการณ์ของสังคมที่เปลี่ยนมีความสะดวกในการปรับโครงสร้างการทำงาน เช่นเมื่อมีการเปลี่ยนหลักสูตรบุคลากรทางด้านครูสอนก็ต้องเปลี่ยนหากเรามีลูกจ้างประจำมากโดยเฉพาะระบบราชการการที่จะเปลี่ยนครูก็ยากมากแต่หากเรามีลูกจ้างชั่วคราวการปรับเปลี่ยนก็จะง่ายขึ้นส่งผลให้ระบบการพัฒนาขับเคลื่อนไปได้เพราะมีความยืดหยุ่นสูง

6. ครูฝึกจำเป็นที่จะต้องอาศัยบุคลากรจากภายนอกให้มากที่สุด ตัวอย่างเช่น ให้บุคลากรจากสถานประกอบการนั้นมาดำเนินการฝึกผู้พิการในหลักสูตรที่สถานประกอบการนั้นต้องการเพื่อเป็นการปูทางการทำงานให้คนพิการไปในตัวและอาชีพก็จะตรงกับสถานประกอบการนั้นต้องการ

7. การฝึกอาชีพนั้นควรที่จะให้ผู้พิการฝึกพร้อมกับคนปกติไม่ควรที่จะฝึกแยกกันจะสร้างความรู้สึกผิดแผกอันส่งผลกระทบต่อการทำงานในเมื่อผู้พิการไปทำงานร่วมกับคนภายนอก

8. ควรมีการปรับสร้างทัศนคติที่ดีหรือการทำความเข้าใจที่ถูกต้องของสถานประกอบการหรือคนทั่วไปที่มีต่อคนพิการในด้านความสามารถในการทำงานหรือประกอบอาชีพ

9. การบริหารศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการควรที่จะทำแบบมหาวิทยาลัยชุมชน คือการดึงเอาบุคลากรจากภายนอกมาช่วยในหลาย ๆ ด้านโดยการสร้างการมีส่วนร่วม

10. การดำเนินการของศูนย์ควรประยุกต์ใช้แบบของเมืองนอกโดยเฉพาะระบบราชการ กล่าวคือทำให้โอกาสเอกชนบางแห่งรับผิดชอบในการฝึกโดยที่รัฐเป็นเพียงผู้ให้เงินสนับสนุนและ

ตรวจสอบคุณภาพของสถานประกอบการนั้น ๆ เมื่อมีคนพิการเข้าไปใช้บริการ ไม่จำกัดว่ารัฐจะต้องมีบทบาทเต็มตัว

11. ในแต่ละศูนย์ควรที่จะมีนักการตลาดหรือควรที่จะมีนักวิเคราะห์เพื่อที่จะสร้างทีมในการที่จะหาข้อมูลหรือทิศทางการพัฒนาระบบบริการฟื้นฟูอาชีพคนพิการเพื่อให้ทันยุคสมัยที่เปลี่ยนไป อันเป็นประโยชน์ต่อการจัดบริการที่ทันสมัยทันต่อยุคสังคมที่เปลี่ยนไป เช่น ทีมสร้างหรือพัฒนาหลักสูตรที่ทันยุคสมัย เป็นหลักสูตรเฉพาะของสถาบันเอง

12. การพัฒนาบริการฟื้นฟูอาชีพคนพิการควรทำเป็นแบบบูรณาการคือครบทุกวงจรของระบบการพัฒนาการบริการพยายามทำให้ผู้พิการสามารถนำความรู้ทางด้านอาชีพนั้นไปใช้ได้จริงและสามารถเลี้ยงชีพของตนเองได้ตลอดชีวิต

13. ผู้บริหารในระดับสูงของศูนย์ควรที่จะอยู่ในตำแหน่งเป็นวาระที่นานก่อนที่จะทำการสับเปลี่ยนโยกย้ายเพราะการที่ผู้บริหารอยู่ในตำแหน่งนาน ๆ จะได้รู้จุดบอดของกระบวนการทำงานและสามารถที่จะแก้ไขได้ตรงจุดเพราะมีความชำนาญและมองปัญหาได้ชัดเจนเพราะการที่ได้สัมผัสกับงานนั้น ๆ เป็นเวลานาน หากเกิดการโยกย้ายเร็วเกินไปจะทำให้ผู้บริหารใหม่ต้องมาเรียนรู้ว่าจะเข้าใจวิธีการแก้ถึงความต้องการโยกย้ายอีก การพัฒนาก็ต้องหยุดชะงัก

14. ควรมีกฎหมายบังคับและมีการบังคับใช้ ซึ่งจะทำให้ทุกอย่างแก้ไขได้

15. การแก้ไขปัญหาคือต้องแก้ทั้งระบบ ซึ่งที่ผ่านมาการแก้ไขปัญหามิได้แก้อย่างเป็นระบบ จึงทำให้การช่วยเหลือคนพิการไม่สามารถดำเนินการได้ทั้งหมดจากหน่วยใดหน่วยหนึ่ง

16. ควรแก้ไขปัญหาเรื่องการจำกัดงบประมาณของรัฐบาล ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญที่ทำให้การพัฒนาคนพิการไม่สามารถพัฒนาไปได้เท่าที่ควร

17. ควรมีการให้ความรู้แก่คนพิการ เปลี่ยนเจตคติ เพื่อให้คนพิการยอมรับความช่วยเหลือ

18. ในการให้การฝึกอาชีพควรดูความสมัครใจของคนพิการ และส่งเสริมตามความสนใจให้คนพิการมีงานทำ เช่น คนพิการที่วาดภาพเก่ง รัฐบาลควรส่งเสริมโดยการกระจายสินค้า และการดูงานเพื่อการสร้างสรรค์แนวคิดใหม่ ๆ ของคนพิการและให้ความรู้ทางวิชาการเพิ่มเติม เป็นต้น

19. ด้านหลักสูตรในศูนย์ฝึกอาชีพคนพิการ ควรมีหลักสูตรที่ตลาดต้องการ มีการปรับปรุงอยู่ตลอดเวลา

20. ควรนำปราชญ์ของคนพิการมามีส่วนร่วมกับนักวิชาการหรือครูผู้สอนเพื่อพัฒนาหลักสูตรการฝึกอาชีพสำหรับคนพิการ และเพื่อการพัฒนาจิตใจคนพิการและการยอมรับคนพิการ

21. ต้องมีการจัดการที่ดีในส่วนของการฝึกอาชีพ เช่น ระยะเวลาในการฝึกอาชีพควรมีความยืดหยุ่น และขึ้นอยู่กับความยากง่ายของอาชีพที่ฝึกอบรม และควรมีรูปแบบการฝึกอาชีพแบบใหม่ ๆ มากขึ้น เป็นต้น

22. เนื่องด้วยปัญหาที่คนพิการส่วนมากนั้นมีความรู้่น้อย และยากจน ซึ่งเป็นเหตุผลทางสังคมที่ทำให้คนพิการเหล่านี้ไม่ได้รับการศึกษา ดังนั้น รัฐบาลจึงควรให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาเรื่องการศึกษาตั้งแต่แรกสำหรับคนพิการ ควรให้ครอบครัวที่มีลูกพิการต้องส่งเรียนตั้งแต่ภาคบังคับ โดยให้มีกฎหมายบังคับว่า หากไม่ส่งลูกเรียนจะมีความผิด

23. ควรมีศูนย์บริการเบ็ดเสร็จสำหรับให้บริการแก่คนพิการ ที่เริ่มตั้งแต่การให้การศึกษ การฝึกอาชีพ จนถึงการใช้ฟื้นฟูและบำบัดรักษา

24. การดูแลจัดการควรเป็นเหมือนระบบเฟรนชายด์ คือทางศูนย์ควรมีความรับผิดชอบคนพิการในสังกัดที่ได้รับการฝึกจากสถาบันของตน ในด้านการดูแลตรวจสอบในทุกขั้นตอนของการฝึกอาชีพตลอดถึงการจัดหางาน การประกอบอาชีพหลังการฝึกเสร็จ ตลอดถึงติดตามผลหลังจากได้ประกอบอาชีพ และต้องดูแลตลอดไปภายใต้สังกัดของตนคอยช่วยเหลือและเป็นพี่เลี้ยงให้แก่คนพิการจนกว่าเขาสามารถที่จะพึ่งตัวเองได้ในด้านประกอบอาชีพ